

D • N
3/5 1950

Perón och Undén

Kapitalism och kommunism är båda farliga, förklarade den argentinske diktatorn Perón den 1 maj. Endast en väg återstår. "Argentinas tredje linje — den enda linje som står den västliga världen till buds i dagens läge". Vad denna linje innebar antydde Perón genom uttalandet "att vi skänkt världen ett nytt ekonomiskt system — den sociala ekonomins system". Konflikten mellan öst och väst kunde lösas endast "genom att möta kommunismen på halva vägen".

Det är en gammal taktik som Perón med dessa satsar anknyter till. Han har hedern av att ha upfunnit frasen "den tredje linjen" eller "den tredje ståndpunkten"; det skedde på en tid då han särskilt ivrigt flirtade med Ryssland, år 1947. För den halfascistiska argentinska regimen har vinglandet mellan USA och Ryssland varit en naturlig metod att på en gång oroa och vinna favorer både i öst och väst — en diskret form av utpressning.

I Sverige känner vi väl igen ordasätten. Den svenska regeringen har gång efter annan uttryckt sig ungefär som Perón, om ock med mindre våldsamma gester och utan nämnvärd retorisk utsmyckning. Då hr Undén för ett par år sedan sade sig stå lika "främmande för borgerlig storkapitalism som för kommunism" förstod alla — utom enligt vissa uppgifter han själv — att det var fråga om ett avståndstagande från, en mild varning till, både USA och Ryssland. I årets utrikesdebatt slog tankegången ut i full blom. Regeringsdeklarationens ord måste än en gång citeras.

Det kan inte anses förmätet om vi tro att det även ur internationell synpunkt kan vara av värde om vi eftersträva att successivt utforma en samhällstyp som innebär både politisk och ekonomisk demokrati, ett samhälle alltså som genom sin struktur framträder såsom en äkta politisk demokrati, med utrymme tillika för verklig social rättvisa. Den hårda tävlan som råder mellan olika ideologier har som be-

kant betydande utrikespolitiska be-
verkningar. Denna tävlan har tidigare försiggått inom de särskilda nationerna, varvid tillvaron av helt olikställda samhällsklasser gett näring åt striden. Men numera sker konkurrens också på ett internationellt plan. Den ideologiska kampen skärper befintliga politiska och ekonomiska intressemotsättningar och bidrar väsentligt till lägstycket i den utrikespolitiska atmosfären. Det är ingalunda betydelselöst om den åskådningen motverkas att världen oundvikligen går mot en uppdelning i ett kapitalistiskt och ett kommunistiskt block, vilka till sist måste drabba samman i en slutlig kamp om världsherraväldet. Denna katastrofteori i internationell version torde säkrast berövas sitt grepp över människor ifall den faktiska utvecklingen ger stöd för möjligheten av ett tillstånd, där de politiska demokratierna också motsvarar idén om välfärdsstaten så som t. ex. vi här i Sverige söker realisera denna idé. En sådan utveckling kan i längden knappast undgå att påverka även uppfattningen i länder med "proletariatets diktatur", där det hittills varit en trossats att den av dessa länder eftersträvade omdaning av samhällets ekonomiska struktur inte kan ske med bibehållande av äkta politisk demokrati.

Tankegången synes klar. Motsättningen ute i världen är en konflikt mellan kapitalism och kommunism. Sverige kan bidra till avvecklingen av denna konflikt genom en samtidigt demokratisk och socialistisk politik. Även den ryska regimen skall påverkas så att den "eftersträvade omdaning av samhällets ekonomiska struktur" förenas med ett demokratiskt statsskick. — Ett sådant resonemang kunde, tyckte man, inte gärna förklaras av ren tanklöshet. Det föreföll därför förståeligt blott som ett försök att avsäga sig bruket av sitt förstånd för att lugna Stalin. Sverige skulle framställas så enfaldigt och så neutralt, — eller rättare så enfaldigt neutralt — att ryssarna skulle bli nöjda: en svensk regering som tror sig kunna uppfostra Ryssland till demokrati genom sitt exempel måste verkligen även för den mest misstänksamme te sig oförarglig.

Nu säger hr Undén i tidskrif-

ten Tiden att han menat vad han sagt — samtidigt som han förklarar sig mena något annat än vad han sagt. Det är rena banaliteter han uttalat, framhålls det, och det är underligt att någon tagit anstöt. Från det orimliga söker sig hr Undén plötsligt över till det plat-ta, han söker sig hem. Hur går det till?

Försöket är inte utan intresse. Dess kärnpunkt ligger i påståendet att den diskuterade motsättningen mellan kapitalism och kommunism inte uttryckte regeringens mening, utan var ett referat av kommunistisk ideologi. Hr Undén talar om "den kommunistiska katastrofteori, som i deklARATIONEN åsyftades och kritiserades"; "nu var det inte regeringen som karakteriserade något visst land eller någon grupp av länder som kapitalistisk, utan beteckningen användes i ett referat av kommunistisk doktrin".

Det är starkt. I regeringsdeklarationen finns ingen antydning om att det är en kommunistisk terminologi som används i kritiskt-ironiskt syfte. Utvecklade hr Undén kanske samma tillfälliga självutplåning då han avvisade både "borgerlig storkapitalism" och "kommunism"? Skall man varje gång behöva fråga en svensk minister om han så att säga talar svenska eller ryska? Dess bättre kan inte hr Undén den 22 mars ha menat vad han publicerar den sista april. Ty regeringsdeklarationen — som anbefalles till noggrann läsning — slutar med satsen att Sveriges medelväg kan påverka uppfattningen "även" i kommunistiska länder. Det förutsätts alltså att denna medelväg — till och med i första rummet — skall påverka uppfattningen i andra länder. Dvs. Sverige skulle bidra att utrota "den kommunistiska katastrofteorin" i stater där den inte är trodd. Hr Undéns svar invecklar honom i tokerier som är om möjligt mer uppenbara än de i mars förevisade.

Låt oss återgå till tankegången i hr Undéns senaste version. Hur kan hr Undén tänka sig att de styrande i Ryssland — och han avser väl inte att egga de styrda till uppror — skulle påverkas av att Sverige

bleve en mer perfekt välfärdsstat? "Katastrofteorin" — föreställningen om en oivillkorlig motsättning mellan kapitalism och kommunism — är ju en kärnpunkt i den kommunistiska åskådningen. Stalin och hans män förkunnar, totalt oberoende av fakta, att västerlandets folk lever i elände och ofrihet. En rad demokratiska stater är i jämförelse med Ryssland välfärdsstater; inger detta sympati hos den kommunistiska ledningen, nej, tvärtom skärps hetsen mot dessa stater. Enligt de ryska propagandaorganen är det svenska folket försänkt i fattigdom och pinat av halfascister; tror verkligen hr Undén att om vår levnadsstandard blir ännu litet högre, så skall Stalin hylla oss som föregångare och avskriva diktaturen för att bli oss lik? Nej, man kommer fram till alltför grova absurditeter.

Hr Undéns resonemang blir särskilt olustigt därför att det används som stöd åt isolatö-nismen. Halvt om halvt tycks han vilja få oss att tro att svensk socialpolitik är ett bättre skydd mot Ryssland än demokratiernas sammanhållning. Så bedräglig bör inte ens en utrikesminister vara.

Hr Undén åberopar auktoriteter. Dels ett uttalande av Truman som tydligen endast avser att inskräpa det självklara att sociala reformer mildrar motsättningarna och därmed minskar kommunistfaran. Dels några ord av mystagogen Toynbee, vars lösligheter kan begagnas snart sagt för varje uppfattning och i varje sammanhang. Hädanefter bör hr Undén också åberopa Perón. Dessa båda excellenser kan utan vantolkningar och ordkonster åberopa varandra inför en häpen värld.